

Читалище

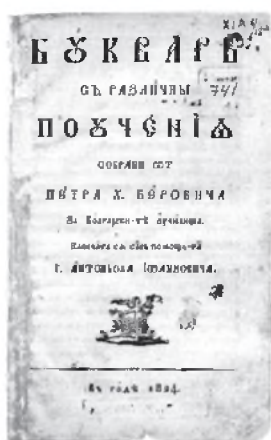
свременно

брой 60, февруари 2014

МЕСЕЧНО ИЗДАНИЕ НА НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 Г.“

МЕСЕЦ НА КОЛЕДА

РАЗЛИЧНИ ИСТОРИИ

АНТИГОН И ЗИНОН

Македонският цар Антигон знаеше колка полза принося учението на едно царство, заради това проводи го Зинона, стоическаго философа, да го вика да дойде при него и му писа това послание (писмо): *Аз та заминувам на имение и слава, но ти си по-горен от мене с твоята мудрост и учение, заради това ти ся моля да дойдеш при мене и да ма имаш за ученика; и тъй ти ще будиш учител и на сичките, щото са под моята Власт.*

БРАТСКА ЛЮБОВ

Скулур, скитский цар, когато умираше, повеле, та му принесоха един сноп копия (маждраци) яко вързани, ачи при-вика осимдесетте свои синове и им повеле да прикършат тойзи сноп. Като сичките ся мучиха и никой не можѣ да го прикърши, зе той снопът и го развърза, ачи начена, та изкърши едно по едно сичките копия. Тогази им рече: *„Видите ли как снопът, кога е свързан, бива як, а кога ся развързи, прикърша ся лесно? Тъй и вие, ако живеите вси соединени със братска любов и согласие, ни един противник не ще може да ви развали; ако ли ся споделите, ще останите безсилни и всякий ще ви побеждава“.*

Из шестия раздел на „Буквар с различни поучения, собран от Петра Х. Беронича за българските училища“, известен като „Рибен буквар“ от Петър Берон, 1824 г.

Целият декември миналата година Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“ посвети на Коледата.

На 3 декември в Клуб „Студио 5“ на НДК се проведе Концерт на преподавателите под наслов „КОЛЕДНИ МЕТАМОРФОЗИ“ с участието на Апостол Апостолов, Валя Дукова, Георги Петков, Евелина Костова, Иван Жеков, Майя Райкова, Неолина Пелова, Румяна Коцева, Таня Никлева-Владева и Тинко Тодоров. Специален гост бе Григорий Димовски. Прозвучаха творби на Й. С. Бах, Шуман, Франк Синатра, Бюргмюлер, Албиниони, Сенс-Санс и др.

На 12 декември в Просветна зала на читалището имаше Концерт на ученици от музикалната школа под наслов „БЯЛА КОЛЕДА“. Участваха ученици от класовете на Евелина Костова, Майя Райкова, Неолина Пелова, Валя Дукова и Тинко Тодоров.

На 15 декември в зала 11 на НДК Детски музикален театър „Светюлка“ при читалището игра мюзикълът за деца по едноименната повест на Алън Милн „Мечо Пух“ под наслов „Коледен поздрав за децата на София“. Музика – Андрей Дреников, либрето – Юлия Кръстева, стихове – Ю. Кръстева, Нина Савинова и А. Дреников,

В нощта на Коледа

режисьор – Юлия Кръстева, сценография – Костадин Лянгров, музикален ръководител – Светлана Иванова, и хореограф – Албена Арnaudова.

На 20 декември в Клуб „Студио 5“ на НДК малките таланти от Детската хорова студия „Български славей“ при читалището изненадаха своите родители и почитатели с концерт под наслов „Усещане за Коледа“ с коледни и други песни. Диригент на студията – Неолина Пелова, клавирен съпровод – Надежда Цанкова. Специален гост на събитието бе Коцето-Калки.

На 21 декември в зала 11 НДК бе кулминацията на празничните прояви, които НЧ „Д-р Петър Берон – 1926 г.“ организира. Тогава се проведе традиционният концерт „В НОЩТА НА КОЛЕДА“ с участието на Балетно студио „Красимира Колдамова“, ДХС „Български славей“, хор „Христина Морфова“, Детски танцов състав, Танцов състав „ЖАР“, Състав за спортни танци и ученици от класа по поп и джаз пеене на Румяна Коцева и др.

Много емоции и трепети, много слънце в душите, много

усмивки по лицата, много радост и светлина... Какво повече е нужно, за да сме сигурни, че си струва да правим това, което правим, за да има смисъл живота ни, за да сме изпълнени с удовлетворение, за да сме щастливи...

Пожелаваме на всички наши преподаватели и ученици, читатели и почитатели празниците и през следващата година да не свършват, вълненията да не секват, усмивките да греят и в душите да е ведрина.

Фоторепортаж на стр. 4

Литературна гостоприемница

Литературна гостоприемница при НЧ „Д-р Петър Берон“, Национален литературен салон „Старинният файтон“, Тангра ТанНакРа Общобългарска фондация и Съюз на тракийските дружества в България организираха на 17 април (сряда) 2013 г. в Голямата зала на БАН премиера на новата стихосбирка на Елена Алекова „Сънища и скрижали“. Вечерта се проведе със специалното участие на Бисер Киров, Надежда Захаријева (водеща), Никола Иванов (слово), Никола Инджов, Велин Георгиев и актьора Веселин Калановски.

Критика за Елена Алекова – на стр. 2

На 11 декември 2013 г. гост на Литературна гостоприемница бе Маргарита Петкова. В Пиано бар на Столична библиотека бе представена новата ѝ лирическа книга „Щастлива, лекомислена и слаба“ с водеща – Надежда Захаријева. Именитата поетеса прочете стихове от новата си книга, като в своя неподражаем стил вмъкваше коментари и отзиви за тях. Специални гости на вечерта бяха Богдана Карадочева и Стефан Димитров, които изпълниха песни по стихове на Маргарита Петкова и повдигнаха неимоверно настроението на присъстващите.

Стихове от Маргарита Петкова – на стр. 4

На 29 януари 2014 г. в Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“ (Малък салон) бе представена публицитивно-есеистичната книга на Петко Тотев „Е, ами кога ще живеем?“, издадена през 2013 г. по повод 150 години от рождението на Алеко Константинов. 2013-а година бе юбилейна и за автора, който навърши 80 години. Водещата Елена Алекова произнесе слово, а актьорът Веселин Калановски изпълни откъси от книгата, която провокира публиката. Вечерта продължи с крайно интересен разговор между госта и присъстващите, от който всички си тръгнаха предволни. Чудесните отзиви за него не секнаха и в дните след това.

Откъс от книгата – на стр. 3

На 12 февруари от 18,30 часа в Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“, Литературна гостоприемница посреща в Малкия салон поредния си гост – Банко П. Банков. Ще бъде представен новият му сборник с разкази „Граматика за възрастни“ с участието на актьора Борис Луканов. Слово – д-р Елена Алекова.

Разказ от Банко П. Банков – на стр. 5

АЗ ДОЙДОХ ОТ НОЩТА И ОЧИТЕ МИ СЛЪНЦЕ ИЗПЛАКНА

Никола ИВАНОВ

Самото заглавие на стихосбирката на Елена Алекова „Сънища и скрижали“ подсказват нейната същност. Към него се съотнасят и го допълват заглавията на отделните части и цикли: „Дете на Бога“, „Зад зелената ограда“, „Нещо повече“, „Скрижали“, „Мостовите на Загреб“ и „Природа“.

Още първото стихотворение „Дете на Бога“ говори, че това е една духовна книга, в която битът е игнориран или е само фон, за да подчертае още по-убедително, че духовното е водещо в битието на Поета, на човека на изкуството. Само този, който успее да се измъкне от хватката на бита, да го надмогне, само той може да живее смислено и пълноценно. Чрез изпитанията, които ни изпраща Създателят, Той ни прави дълбоки, смислени, мъдри. Неслучайно откриваме и аналогия с Ботевия стих „Бог не наказва когото мрази“, но не в иронично-сатиричния смисъл в стихотворението на гения:

*Но нали внезапно проумях,
че това е знак от висините.
Бог е господар на всеки грях
и когото мрази не изпитва.*

„Дете на Бога“

Всеки автентичен поет има чувството за собствена първородност. И това усещане го крепи и му помага по трънливия път към върха. Чудото на таланта е в мига на проглеждането, на излизането от мрака, на усещането, че някой извън теб ти диктува, чуваш подсказването на думите, без ясно да виждаш този, който ти диктува, и ти само записваш. Проглеждането, че провиждаш зад нещата, зад видимостите, е това, което дава вяра и сила на Твореца. Булото на мрака постепенно изчезва и след тъмнината Спасителят осветява нещата около теб. Лирическата героиня на Елена Алекова възкликва в мига: „Аз дойдох от нощта и очите ми слънце изплакна.“ Талантът се ражда такъв. В това стихотворение лирическата героиня се е сляла с природата, чувства се неразделна част от мирозданието. Тя е сестра на светлината, на пчелите и тревите, на небесната вис, на орлите, дивите цветя, ароматите и билките, пее заедно с шурчетата, лети с птиците, усеща как корените страстно пронизват пръстта. И същевременно грехът като продължител на живота не е грях, защото екзистенциалните опори са в разбирането, че така е отредил Създателят – живот и смърт вървят ръка за ръка, животът следва смъртта, след това – отново живот, за да бъде вечен животът. И вярата, че след смъртта ставаме песъчинки от Вселената, че сме безсмъртни. А тук, на земята, е временното ни пребиваване и ще ни съдят според делата.

В стихотворенията от „Сънища и скрижали“ постоянно чувстваме тревогата на поетесата. Защото Доброто и Злото съпътстват едновременно живота ни. Затова светлото, сияйното е съпроводено с тревожното, буреносното, с очакването злото да изскочи ненадейно и да ни връхлети. Тези оксиморонни внушения и образи придават обеми на стиховете на Елена Алекова. От черното през цялата палитра

на полутъмното и тревожните полутонове на студените цветове, през постепенното просветляване на топлите нюанси до екстазните състояния на чистото бяло. „Небето“ е сред типичните стихотворения от подобен род. И тук е мястото да отбележим, че Елена Алекова няма еднопланови, елементарни, ясно примитивни творби. Стихотворенията ѝ са сложни и дълбоки, защото са достатъчно полифонични. В този смисъл „Небето“ далечно напомня за Яворовата „Градушка“, но без да е толкова трагично и спазматично.

Много силна е връзката Земя – Космос, земно – космично в лириката на Елена Алекова. Тази връзка съществува по-завоалирано или по-отчетливо, но неизменно във всяко нейно стихотворение. В този смисъл е и оптимизмът на поетесата. Тя крепи надеждата ни, че Доброто го има, само трябва да го откриваме и подкрепяме, да го следваме, да се опълчваме срещу злото. И надеждата, че сме безсмъртни по някакъв начин.

Самите заглавия на стихотворенията подчертават духовната същност на лириката на Елена Алекова: „Дете на Бога“, „Битие“, „Небето“, „Природа“, „Опиом“, „Съществуване“, „Раждаме на светлината“, „Видение“, „И още за безсмъртието и смъртта“, „Отгласи“, „Слънца и пепел“, „Моление“, „Легендата“, „В нощните часове“ и т.н., и т.н.

Неразривна е връзката на поетесата с природата. Елена Алекова е родопско чедо. Просто няма как със своята фина и автентична чувствителност тя от дете да не е притихвала пред безкрая на родопското небе, от стремежа за общуване с необозримото, със звездите и космоса, няма как, вгледана в небето, да не си е задавала въпроса какво има там, горе, тръпнела е пред неизвестността и безкрайността на Вселената. Вероятно още от дете е заложена и формирана онай фина чувствителност, без която Поезията и Творчеството са немислими и невъзможни. Като потвърждение на тези размисли и заключения ще посоча стихотворението „Природа“. Заглавието „Безцелно“ например може да подведе с ежедневната си същност, с битовизъм. Но прочитайки го, се убеждаваме, че битът е само повод, а същността му е далеч извън битовото, далеч надхвърля ежедневното, баналното, сивото. Битовото е само фон, зад който поетесата навлиза в екзистенцията на духовността. Това продължава и в „Летен следобед“, „Епизод“ и много други. И тук асоциативно се досещам за някои стихотворения на Борис Христов.

Лирическата героиня на Елена Алекова се стреми да прозре същността на нещата, да се домогне до Смисъла. И тук, струва ми се, е мястото да посоча пример за битова поезия и лирика, която надмогва описанието едно към едно и се превръща в изкуство. Чета десетки, стотици и хиляди „творби“, в които става дума за ровещи в кофите за смет хора, за клошари, бедняци и т.н. Но в тях не се отива отвъд случката, отвъд фотографската снимка, не се преминава към обобщението и универсализирането на темата и мотива. Остава се на нивото на констатацията и илюстрацията.

А ето как завършва стихотворението си „Епизод“ Елена Алекова:

*И в светлина неземно ярка
в преддверията на нощта
душата на една клошарка
от нас без сбогом отлетя.*

Нагледен пример за истинска поезия, за стихове, които отправят в зоните на високото изкуство, където е премината границата между публицистиката, повърхностното, които разчитат на примитивната чувствителност на масата, и същинското изкуство, където баналното става оригинално и универсално. Защото конкретното трябва да е само повод за универсалност. Така, както е в стихотворението „Човек“. И не само там.

Поезията на Елена Алекова е натоварена с екзистенциални въпроси, както е при всяка сериозна и дълбока лирика. Да простиш е велико чувство и към това ни призовава лирическата героиня. Поезията на Елена Алекова излъчва чистота и висока нравственост.

Творбите в тази поетична книга сякаш са сътворени в сън или полусънен унес, когато реално и нереално се сливат. В тези простирувани стихове лирическата героиня на Елена Алекова неистово иска да избяга от делничното, от битовото, защото то трябва да е само фон, през който трябва да прогледнем за същността и Смисъла. „Контрасти“ е страстен хуманистичен зов към всички нас. В цикъла „Нещо повече“ става дума за идеалната любов, където плътските проявления са омаловажени за сметка на духовното единение. За идеалната любов става дума и в стихотворението „Признание“. Любовта при лирическата героиня на Елена Алекова не е конкретизирана, а универсализирана. Сетивната любов някак си ѝ е по-далечна, еротиката в нейните стихове е идеализирана. Макар че „Не бързай, слънце“ е по мотив на известната творба на Дора Габе, Елена Алекова я продължава в света на идеалната духовност, на духовното сливане, на срещата в следващия живот. В центъра е усещането за пълната свобода, която е постижима само след земния ни живот. За преходността и мигновението на земния живот става дума в „Слънца и пепел“: „Всичко е просто живот. / Блясва. И става на пепел.“ В основата на цикъла

„Скрижали“ са проклетите въпроси, които никога не разреши, според Яворов, и които са неразрешими в земния свят и живот. Както драматично споделя поетесата: „...духът ми се блъска/ в стените на съществуването“. Лирическата героиня търси светлината, а не може да я намери, не успява да отговори на екзистенциалните въпроси, които я измъчват. Тези отговори са търсили всички велики преди нас и само тук-там са се домогвали до частичен успех. Цикълът „Мостовите на Загреб“ е провокиран от посещението на Елена Алекова в Загреб и впечатленията ѝ от там. Но това е само повод за поетесата да продължи екзистенциалните си размисления. Няма как да не се появи асоциацията с прочутите мостове на Иво Андрич, но интерпретацията на Елена Алекова е достатъчно индивидуална.

Цикълът „Природа“ е посветен на проф. Милена Цанева. В тези стихове Елена Алекова сякаш е изплувала от мрака и тъмнината и светлина огрява творбите ѝ. Поетесата е по-ведра, макар и все така вгълбена. Създателят е вдъхновител на живия живот, на естеството. Екзистенцията е приземена, но обобщенията и универсалното са в основата на творбите. Багри, звуци, колорит откриваме в кипежа на природния живот, в триумфа на природното:

*Светът е тази утрин. Този ден.
И този стих, в темела им вграден.
Светът си ти. Светът е онзи Някой.
Кантарионите, разнесли мрака.*

*Светът е този миг. И този огън.
И тази светлина. И този звън.
Светът е сън в усмивката на Бога.
Както е сън и Неговият сън.*

Природата в стиховете от този цикъл се е събудила за живот, жужат пчелите, препускат конете, летят пеперуди, небесата са ведросини, баирите – сребристи, росата искри, цветята са разцъфтели, златните лъчи топят, ликува всичко живо, това е тържествуваният свят на Пан. Усеща се и тревога, но тя не е в центъра на преживяванията. И макар че мисълта за смъртта се прокрадва и се извива като мъглица, тя не е в основата на стиховете, а някак си е омаловажена, не е в центъра на поетичните размисления на лирическата героиня. Заслужава си да опитаме да пренесем красотата на този свят и в отвъдното. В тези стихове е Елена Алекова – детето на природата.

Най-великата книга Библията със своите послания в последна сметка е в основата на стихотворенията от „Сънища и скрижали“. Стремехът на Елена Алекова е да ни вдъхне кураж и вяра в безсмъртието на душите ни, да повярваме, че след земната смърт продължаваме да живеем в по-добрия свят.

„Сънища и скрижали“ е стилна и единна стихосбирка, в която торбите не са събрани на случаен принцип. Стихотворенията притежават и излъчват особена интимност, която привлича и приласкава. Тези стихове трябва да се четат в мигове на усамотение, защото самотата е най-осмисляща и предразполага към прозрения и смирение.

ЛУТНАЛИ, ПРИПНАЛИ...

Алеко Константинов като вечен български гид

ПЕТКО ТОТЕВ

Алеко Константинов най-много обича миризмата на железниците и параходите. Но не му допадат надпревари и високи скорости! Бурното движение в неговите представи е разгул на демонски сили. Бурният океан, взел на подсмив всичко попаднало сред гигантските му вълни, е ледена преизподня. Студеното кипене всеки миг може да погълне всичко живо и мъртво. В „До Чикаго и назад“ основни впечатления и размисли за развитието на материалната цивилизация са изразени с достъпен за всички образ – машина за долари. Човекът става неин чарк. Той е еднакво безпомощен сред вълните на ледения океан и сред надпревари на автомати. Ненаситни жажди за злато и власт, суетни състезания за първенство съсипват хомо сапиенса в самия му триумф сред научни и технически чудеса.

Състоянието на покой е много рядко в страниците, написани от Алеко Константинов. Спокойното съзерцание на ледената планина в притихналият океан или щастливото самосъзерцание във фейлетона „Страст“ са изключения. На преден план е контрапунктът – бурята, надпреварата, механичното ускорение.

„Лутнали, припнали всички американци като чаркове на една машина, като че ли безсъзнателно, автоматически сноват, преплитат се и от машината капят долари, тези долари те пак ги влагат в машината и пак като чаркове сноват...“.

С този текст българската литературна класика участва в поставянето на глобалния въпрос за човека и машината, за динамиката и нейната цел. „До

Чикаго и назад“ най-много напомня филма на Чарли Чаплин „Модерни времена“ (1936): конвейерът най-напред изтласква човека встрани, прави го ненужен и непълноценен придатък, а сетне го поема като суровина. Конфликтът между човека и машината продължава да се задълбочава. И всички съпоставки след поредно ноу-хау увеличават стойността на Алеко-Константиновия първообраз от 1894 година. Имаме все повече поводи да си отговаряме на въпроса защо на Щастливеца „не му допадат“ скорости, темпове, ускорения; защо той е скептичен към наши и чужди надпревари. В своята знаменита „Покана“ за изкачване на Черни връх основателят на организирания български туризъм съветва да се оставят в ниското, в полите на Витоша четири неща: жаждата за злато, жаждата за власт, суетното стремление за първенство и ядовитото перо.

Машината за долари в „До Чикаго и назад“ въвежда към постоянна мисъл, характерна за цялото творчество на Алеко Константинов. „Лутнали, припнали...“ Още в първия миг целеустремеността е поставена под въпрос. Найдено Геров обяснява „лутам се“ с „ходене нагоре-надолу“. Както и да се сменя посоката, лутането продължава. Цел не се появява. Скоростите продължават да се увеличават за гордост на науката и техниката. И все похаотично става брауновото движение на същества, готови да станат биороботи, за да...

Глаголът „лутвам се“ се възприема от езиковедите като диалектизъм. В „Речник на редки, остарели и диалектни думи в литературата ни от XIX и XX век“ (1974) на с. 241 намираме: „Лутна се, диал. Втурна се, спусна се“. Дадени са два примера – един от Алеко Константинов и друг от Иван Вазов, по-малко известен: „А ти си се лутнал в битки да влазяш, царе да убиваш, на хилядо опасности да се излагаш“.

Лутнали... Лутнал си се... Архибългарският глагол, употребен от Иван Вазов и Алеко Константинов, изразява динамиката и абсурда на съвременната цивилизация. Едва през втората половина на XX век се появяват учени, наричани еколози, които поставят много въпросителни върху темповете и целите на съвре-

менното развитие. Римският клуб (1968) въвежда понятието „предели на растежа“. Безмерът на съвременното производство-потребление е съдбоносно, гибелно лутване. Бесните надпревари за материални блага водят към изчерпване на невъзвратими суровини.

И чрез книгата „Бай Ганьо“ (1895) се виждат резултатите от нашите втурвания към всеобщите съблазни. Лутването за долари и келепир е единосъщно. Колоритен, екзотичен хитрец, използвач и изнудвач от Балканите се появява под същото перо, което току-що е описало машината за долари.

Както се вижда, българският език разполага с глагол за целеустременост без цел. Движение, което изглежда насочено нанякъде, е „ходене нагоре-надолу“, увеличение на хаоса. „Лутнали, припнали“ в началото на текста за машината за долари е още едно доказателство за изключителните възможности на българския глагол – сърцевина на нашето мислене. Тази истина е посочвана много пъти. Още първите изследователи на „До Чикаго и назад“ отбелязват небивалата глаголна сила, с която авторът изобразява бурята в Атлантическия океан. „Лутнали, припнали“ е още един пример какви дълбочини се разкриват при особената Алеко-Константинова чувствителност към динамиката и целите. Така се долавят връзки на текстове, които външно изглеждат фрагментарни. На незнайно място и в незнаен час леденото излъчване на бурния океан сякаш влиза в акорд с ускорението на машината за долари. Хищната природна стихия и стадното лутване, припване образуват единен словоред.

Лутнали е и още една връзка на Иван Вазов с Алеко Константинов. Двама възторжени почитатели на българската природа искат да насочат погледите на българите към нашите поля и гори, да разширят кръгозорите, да отворят очите. С един и същ глагол авторите на „Живописна България“ и „До Чикаго и назад“ мислят за цели и лъжецели. В контекста на историята (Иван Вазов) и съвременността (Алеко Константинов) лутнали създава дълбочина, проектирана и в бъдещето. Изборът на

достойна цел, както с тревога отбелязват мислещи хора, отново се завещава на следващо хилядолетие...

Горчивата истина, която Алеко Константинов вижда отсам и отвъд океана, е изразена и пряко. В анкета, направена от проф. Иван Шишманов, авторът на „До Чикаго и назад“ и „Бай Ганьо“ казва:

„Щастие то е относително и аз съм дошел до убеждение, че цивилизацията не е направила един народ по-щастлив от други: животът сравнително е улучшен, но количествено отношение между доволни и недоволни едва ли се е изменило и едва ли ще се измени...“.

Механизиране на човека, унизяване на личността до чарк на машина за долари, всеобщо изстудяване, ледени стихии и в преизподнята – как се усилват основните внушения при пътуването до

Чикаго и назад! Нашият вечен гид в Америка предчувства проблеми, които и XX век не разреши, а напротив – след неуспешния експеримент на реалния социализъм и реставрацията на капитализма в Източна Европа още повече задълбочи и изостри.

Въпросът на Алеко Константинов „Е, ами кога ще живеем?“ отново се губи сред шумове на следваща вещна цивилизация.

ОПИТ ЗА АВТОПОРТРЕТ

Маргарита ПЕТКОВА

ОРФЕЙ И ЕВРИДИКА

14.
Ако не можеш – в ада с мен се връщай.
Дори и в ада с теб ще съм щастлива.
Ад или рай е все едно и също...
Какво говоря? Знам – не ми отива.

Не мога с ада да се примиря,
след като с тебе съм живяла в рая.
Животът ми не е ези-тура.
Хазарт със любовта си не играя.

Или – или. И няма среден път.
Или нагоре с теб, или надолу
сама. Сама? Безжизнен дух без плът.
И ти – сам горе? Гол дух в тяло голо.

Каквото и да става – щеш-не щеш –
от ада знам, че ще ме изведеш.

НАЧАЛО

Случайност ли при тебе ме доведе?
Мълчаха дълго кестените, после
един от тях докосна с клони сведени
лицата ни. И нямаше въпроси.

Без думи на ръката ти повярвах
и улиците стъпките ни скриха.
Започваше историята стара,
описани във милиони стихове.

Вървахме дълго, после се целувахме
и тичахме към някаква градина...
(А беше нощ със бясно пълнолуние!)
Рисувахме щастливи детелини

по сините стени на твойта стая
и от тавана падаха звезди.
И по дланта ми бавно тръгна паяче,
което ти със пръсти проследи...

Небето тихо влезе през прозореца,
Стените сини в него се стопиха,
за да повярвам в старата история,
описана във милиони стихове.

ЧЕРЕШОВА ЗАДУШНИЦА

Няма начин кракът ми да стъпни на гробищата!
Както щете му викайте – страх или грях –
моят татко не е под земята, а в облаците.
Затова продължавам да витая сред тях.

ОПИТ ЗА АВТОПОРТРЕТ

Аз съм сбъркан човек – запомни го!
Съвсем наопаки и напук живея.
Купувам вместо мебели – книги.
Вятър на бяла кобила ме вее.
Не обличам вечерни рокли.
През зимата ходя без шал и шапка.
Не нося чадър и направо през локвите
с най-новите си обувки шляпам.
Не се подпирам на чуждо име.
Нямам доверие в самолетите.
Стиховете ми са с неточни рими.
И студено си пия кафето.
Не съм в крак нито с модата, нито с другите.
Със себе си, че съм в крак, е важно.
И нищо чудно, както е тръгнало –
вместо дяволите, да ме вземат ангелите.

NOX

Зная, че ти сега без мене
не можеш да спиш.
Мъчат те разни съмнения,
иде ти да крещиш
името ми във празното
пространство, в което си,
но само хапеш възглавницата,
помнеща моите коси,
стискаш клепачи, въртиш се,
до двеста наум броиш,

двеста причини измисляш –
на себе си да простиш,
че не си хванал влака,
че не си позвънил...
Напразно съня очакваш
като недраг-немил.
Напразно – в празната стая
спомени се тълпят...
Как откъде го зная? –
Аз да не мислиш, че спя!

Спри! От изненада свят ми се завива!
Тръгвам, без да питам, без да знам къде.
Разума не слушам. Приказно щастлива,
аз ли те повиках, или сам дойде?

Хайде, разкажи ми десет притчи
или ми цитирай Стендал наизуст.
Любовта какво е – секс или обичане?
Пробвала съм вече тайния ѝ вкус.

Още ли си мислиш, че не те разбирам!
Под листата често скрит е вкусен плод.
От любов, е знайно, никой не умира.
Впрочем, а без нея има ли живот!

Аз не съм Христовата невеста
за родения на Бъдни вечер.
Аз съм тази, дето ѝ е лесно
да общува с тропици и глетчери,
да се разпростира помежду си,
ако някой я люлее в скута
и мъже да прави от евнусите
ей така, за няма пет минути,
да отхвърля всичките
възможности,
за да избере неоправимата
и до края кръста си да носи
не от келешлък – заради името,
да си слага пръста, баш където
скърцат я врати, я отношения,
до среднощ на масата да свети
и да спи като новородена...
Аз съм просто не така библийска,
както някой може би ме иска.
Аз не съм Христовата невеста
аз съм Разказвачката на приказки.
И Кентавърът е луд по мене
по езически и по мъжествено.
Ставам за Мария-Магдалена,
никак за Христовата невеста.

ОПАСНИ УЛИЦИ

Банко П. БАНКОВ

Пред неизмазана къща със зейнали прозорци на втория етаж, сателитна чиния на балкона и хлебопекарница на първия е вдигнат на трупчета катастрофирал джип с наплюти от мухите стъкла и разбити ключалки. Хлебопекарницата „При бейкър“ е затворена поради слаб оборот, а зарязаната кола е на фалиралния хлебопекар. Сега той се е заел с внос на прах за пране и препарати от Турция. Според мълата, оспорвана тежестно от майка му, баба Кръстина, внася и по такъв прах. В изоставената кола ношуват бездомни котки и снасят яйца патиците, които скубят трева покрай зеленясалата вада в канавката.

Всеки летен следобяд на сенчестия плочник пред неизмазаната къща седят на столчета Кръстинините съседки; леля Бона, стрина Кольовица и сватята Настя. Пенсионерките си носят домашна работа. Кръстина, замъшна старица, обидена трайно на бившия социализъм, е обула подпетени маратонки „Найк“. Била е чорбаджийска щерка, след девети са им кооперирани двеста декара житни ниви. Тя говори с дрезгав, нетърпящ възражения глас, пресипва зрял боб от найлонова торба в оджускан леген и отвява сухи шушулки. Съседките недолюбват назидателните ѝ приказки, но стане ли нужда, търсят я за малки заеми, които тя раздава тайно от сина си – търговеца. Бона пресуква серява вълна, купена от пазара, ще си плете пояс за кръста, като на доктор Ливайн, за раматиз. Възпълна е, нищо, че пази диети и душа дава да послъже. Кажете ли ти „добър ден“, ти гледай да не е за „добра вечер“. Остроносата мотовилеста Кольовица рони кочани ланска царевица. Мъжът ѝ е бил с години ратай у Кръстинини, затова тя не пропуска да спомене с благодарности Живковото време и е твърд електронат на БСП-то. Ковладила е навремето Кръстина пред властта, ама се прави, че е забравила. Сега гуши гъска, за кога си дойде по празници малкият ѝ син Радослав. Безработицата е прогонила Радо да работи по строежи в Испания, затова Кольовица

е пребрадена със сувенирна кърпа, на която се чете „...рселона“. Белоликата, в лице като префтасало тесто Настя се гражданее – носи пеньоар, джапанки и очила със златна рамка. Тя е с образование и се конти с очила, които снахата софиянка ѝ подарява, когато смени диоптри. Смъкнала ги е до върха на носата си, разгръща вестник „Трета възраст“ и осведомява съседките за новини. Настя следи накъде духа вятърът и винаги подкрепя поредните управляващи.

От работата на четирите пенсионерки няма кой знае каква нужда, днес всичко можеш да купиш от магазин, ако има къде да бръкнеш. Събират се на плочника, за да подразберат нещо за пенсиите, щото идат избори, да се оплачат заради таксата при джипито и цената на олиото. И да преценят с тайно превъзходство коя куца повече от вчера и на коя колко зъба са останали. Тайно се съревновават коя ще надживее другите. Ако някоя закъснее, другите обсъждат отсъстващата: Кръстина е пинтия, Бона лъже през дума, у Кольовица не е метено от завчера, а Настя се големее отгоре на нищото. Щото образованието ѝ е незавършена вечерна гимназия. Жените следят кой слиза по улицата към общината (от десетина години селото е град), обсъждат дали дрешката на гърба му е според кесията. Хвалят се една през друга с внуци, които отглеждат през лятото. Какви са паметливи, какви са речовити и на кого какво родителите са донесли от странство. Последната новина е, че за панаира по Голяма Богородица в градчето е дошел цирк. Кметството ще агитира за избори с културна програма, щото Европата не склонила да даде евро за вода и канал. Придишното евро го гушнал старият кмет, дето сега е в затвора.

Сутрин и вечер по улиците минава шарена кола с високоговорител, от нея ръкомахата белосан палячо с червен като домат нос. Той гръмогласно приканва всички да видят най-прочутите гимнастици, мексикански еквилибристи, китайски

жонгльори и дресура на животни. Нощем от фургоните с клетки зад цирка се чува дълбок страховит рев и събудените домашни кучета скачат за всеки случай на пружинените кревати при стопанките си. Някои от внуците са гледали представлението по два пъти и бабите авторитетно обясняват какви са били номерата. Как клоуните се поливали с вода, фокусникът извадил цял човек от разрязан сандък, балерина ходела по въже под купола на цирка. И как козата се качила на гърба на африканския лъв, а гъската на нейния и лъвът ги разхождал по сцената като да са стари приятели.

– Амчи нали може да ги изяде този лъв – тревожи се леля Бона и отпуска бръмналото на пресукана прежда вретено.

– Как ще ги изяде, сигур зъбите му са извадени както моите и преди представлението му дават хапче за приспивателно – отсича баба Кръстина, нали е свикнала думата ѝ да не се кърши на две. Възрастните жени мълкват за малко, слуша се само трополенето на боб в легена. Сватята Настя примижава, оставя в полата си очилата и вестника и ахва:

– Я, какво куче се е задало откъм общината!

– Къде го това куче? – пита баба Кръстина. И тя надява очила, нейните са вързани с канап зад ушите.

– Ей го, иде насам, жълто и е голямо колкото теле.

– Че като как ще е теле с такава черна грива? – чуди се леля Бона.

Стрина Кольовица скача, разсипва кофа с оронена царевица.

– Бягайте, бягайте, туй куче е лъв!

Ами сега! Кръстина и Кольовица хукнаха една през друга и се залостиха във фурната, а Бона и Настя, че тук, че там – в джипа на трупчета. Лъвът (това наистина беше Сатурн, който бе скочил от незаклучената си клетка) обиколи джипа, помириша го, почеса гръб о купето, а бабите вътре спряха да дишат, по-тихи от мишки. След туй продължи нагоре по улицата и влезе в Бонинния двор. Там го намериха пожарникарите, да спи

на сянка в курника, след като бе закусил с четири кокошки и попилял останалите пернати чак до долната махала. Прострелях го с приспиваща инжекция, нахлузиха му намордник, вързаха му задните лапи. И като се събуди, вдигнаха задницата му на ръчна количка и треньорът го подкара на две лапи, като инвалид, за коментар на населението.

Два дни събитието гърмя в печатните и електронни медии. Баба Кръстина, леля Бона и стрина Кольовица се видяха да споделят преживяното на телевизия – по обедните и вечерни новини. Не свариха да предупредят за интервюто сватята Настя, тя беше отишла да бере сини сливи на Черяшов дял. Обиди им се до живот, ама след седмица пак се събраха на

къщна работа и приказки пред хлебопекарната.

– Ща трябва да взема нови очила от снахата, тези не виждат хубаво – отсеке сватята Настя. – Кръст Божи, видя ме се куче, само че възголямо.

– За пръв път и аз да се кача на джип, като мутра. И надали ще повтора – въздъхна леля Бона. Тя падаше майтапчийка, даваше го изтънко и съседките не винаги схващаха, че ги поднася.

– Не ти и трябва – клатеха глави останалите. – Щото в гробището на най-личната алея е все мутра. Ами да благодарим на Богородица, че лъвът не щя да се качи на жипа. Види са, в Африка не е навикнал на жипове.

– На, с какви думи приказват младите, жип, мутра, шоу и лизинг. Да им се не знае лизането! Пак ще трябва да ходим на училище – предупреждава Кръстина.

Съседките се смеят, та ще им паднат чейнетата, умълчават се, спомнят си отдавнашно време, когато, вчесани на миши плитки и с торбички на гърба, са ходили на училище. Боже, колко бързо се върти чекръкът, добре че късното слънце топли утешително гърбовете и ревматичните им лакти. Животът, къс, дълъг, е каквото е днес.

Културен афиш февруари

1 февруари 2014

Участие на ученици от класа по поп и джаз пеене на Румяна Коцева във Втори национален конкурс „Пътя към славата“

Зала „Средец“

12 февруари 2014

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

представя
ГРАМАТИКА ЗА ВЪЗРАСТНИ от БАНКО БАНКОВ
с участието на Борис Луканов
Начало 18.30 часа

14 февруари 2014

Концерт на Танцов състав „ЖАР“

с. Пасарел

15 февруари 2014

Откриване на фотоизложба по повод 141 години от обесването на ВАСИЛ ЛЕВСКИ
Начало 16.00 часа

Просветна зала

18 февруари 2014

„Народе????“
среща с проф. Андрей Пантев
посветена на 141 години от гибелта на Васил Левски
Водеж: Елена Алекова
Начало 18.00 часа

Просветна зала

27 февруари 2014

Класова среща на учениците от класа по пиано на Неолина Пелова
Начало 18.00 часа

28 февруари 2014

Концерт по случай 3 март
136 години от Освобождението на България
Начало 18.00 часа

Просветна зала

Съвременна
Читалище

Секретар НЧ „Д-р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 г.“:
Светла СЛАВЕЕВА
Главен редактор: д-р Елена АЛЕКОВА
Художник: Костадин ЛЯНГОВ
Фотограф: Виктор ВИКТОРОВ
Адрес: София 1408, бул. „Витоша“ 109; тел.: 952 25 78
Вестникът се разпространява безплатно

В нощта на Коледа

Коледни метаморфози

Усещане за Коледа

